Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

EL FEMINISME Á CATALUNYA, PER DOLORS MONSERDÁ DE MACIÁ

BARCELONA
LLIBRERÍA DE FRANCESCH PUIG

Digitized by Google

R. 28.147

396(46.71)

F39-8° 431

Digitized by Google

EL FEMINISME Á CATALUNYA

> Si nosaltres fóssim verdaders cristians, això es, cristians que referissim tots els actes exteriors á la gran idea de que servir á Deu es també servir al próxim, seriem excelents demócrates, y crech poguer afegir: seriem grans feministes.
>
> F. BRUNETIERE
>
> (De la conferencia donada á la *Action Sociale de la Femme.*)

VIVIM en una época de trascendentals evolucions, y d'entre'l gros número que capgiren la vida actual y que febrosament s'agiten per Europa, la debatuda qüestió del Feminisme hi ocupa un dels primers llochs. Fins ara'l problema's mantenía lluny: nascut al Nort América, contagiat tot seguit á Anglaterra, Fransa, Alemania y Bélgica, semblava estacionarse en els llochs ahont aparesqué, però els medis de comunicació son avuy massa progressius, han acostat massa á les nacions, pera que Espanya pogués oposar per més temps la muralla de sa rutina y de sa tradició, á la forsa de la idea nova.

Digitized by Google

Ab la escletxa oberta y la invasió á la porta, crech que'l meu sexe y les meves aficions me donan dret á explayar el meu parer, y aquest, el diré ab la meva sinceritat acostumada, sens preocuparme de la excomunió que tal vegada fassin caure sobre mí, els que veuhen la nova reforma ab un visual diferent del meu.

Aixís, comenso pera dir que no vull perdre temps parlant de si lo que s'aixeca es millor que lo que s'arruna. En primer lloch, perque les meves rahons no oposaríen cap resclosa á la onada que s'acosta; y á més á més, perque les profecíes no adquireixen valor fins que'l temps les ha consagrades. Sols dintre de cinquanta anys — y avans tal volta — les generacions que vinguen, podrán judicar ab verdader coneixement de causa si la societat en general y la dona en particular haurán guanyat ó perdut en el cambi.

Lo que avuy se pot assegurar, es que no serveix per res fer prodigis de erudició, escribint articles en diaris y revistes, ab la idea de barrar la porta á la nova evolució, fent l'enlayrat panegírich de la alta missió de la dona á la societat; de son altíssim lloch dins de la llar; de ses qualitats afectives y intelectives; dels inconvenients que'ls oficis mascles porten á sa constitució delicada; de les consecuencies que forsosament han d'esdevenir de la alteració de sa vida y de ses costums; de la pérdua de ses gracies físiques y morals... Tot això son pa-

Digitized by Google

raules, velluries, rutines que en les *modernissimes* corrents dels temps actuals ja no hi tenen cap significació. Allá al lluny, embolcallat ab l'encisador ropatje de la novetat, guspirejant ab la incissiva atracció de lo desconegut, hi ha'l Progrés que'ns diu que al extranger, l'aptitut y la perseverancia de la dona, l'han constituhida en enginyera, en doctora en medicina y en jurisprudencia; en quefe de estació; en empleada mercantil, industrial y burocrática; y que aquest nou modo de ser no ha sigut flor de un día, sino llevor que s'ha extés florint y granant á les grans ciutats europeas; y després d'un any y d'un altre any de triomfar per aquells pahíssos, el *progrés* s'ha decidit á venir fins á nosaltres; ahont, si be'ls pares, que's troben ab abundancia de filles solteres, el reben com una solució, son molts y molts els homes que li despleguen la bandera de la hostilitat. A aquestos darrers els diré que, com sempre, en la qüestió del feminisme se'ls pot continuar aplicant els admirables versos de Sor Joana Agnés de la Cruz en els que, parlant de la dona, diu al home:

. . . . . .
. . . . . .
queredlas qual las haceis
ó hacedlas qual las buscais
. . . . . .

ja que aquesta gran veritat, á través del gros espay de dos sigles, continua conservant tota

Digitized by Google

la forsa de la seva aplicació, una volta que lo que avuy s'anomena Feminisme es sola y únicament obra masculina. La dona, felissa dins de sa llar; la dona, volguda, considerada, equitativament retribuhida en els oficis que son de pertenencia del seu sexe, no hauría pensat may ¡may! en invadir el camp masculí ni en caminar en busca de sa lliberació.

Ruskin, l'insigne escriptor que més delicadament ha poetisat sobre el mon femení, diu: «Ahont se vulla que hi hagi una dona fidel, hi haurá una llar. Tal vegada no tinga sobre son cap més que les estrelles, tal vegada á sos peus hi brilli'el cuquet de llum sobre l'herba refredada per la nit, pero la llar será ahont ella sía.» Jo, que estich en complerta conformitat ab la definició del gran literat anglés, m'espanto al pensar les vexacions y'ls sufriments que han portat á la dona á despendres, *voluntariament*, d'aquest regne exclusivament seu, que se'n diu llar, malgrat els sentiments d'amor y de veneració imbuhits en son cor y en sa conciencia per la forsa de ses inclinacions, per l'exemple y per la tradició. Y dich *despendres,* perque'l día que la nova evolució arribi á obtenir l'imperialisme que cobeja, la llar haurá finit; al menys en l'estat y forma que ha subsistit fins ara.

Sien les que's vullen les conseqüencies de aquest nou ordre ó desordre de vida, bones ó dolentes, l'home no te més que abaixarhi el

Digitized by Google

cap, pensant que la llevor d'aquest nou mohiment s'ha desenrotllat al escalf de les iníqües arbitrarietats de la seva conducta. No era pas possible que ell, matant creencies, arrunant tradicions, violant debers, deprimint sentiments, hagi alsat un temple á la llibertat de costums, als plahers, á la despreocupació, al materialisme, y que la dona, que puja la vida nuada del seu bras, hagi tancat els ulls á lo que, ab tota la forsa del seu entussiasme, n'hi fan á cada moment el més exaltat panegírich.

En fí: bo ó dolent, el Feminisme es aquí; y si, com he dit avans, les peroracions dels sabis no han de influir en lo més mínim pera barrarli'l pas, menys ho lograríen les meves; per lo que, defugintme d'examinarlo baix el perillós vel de la fantasía, procuraré analisar la nova evolució, pera veure el partit práctich y positiu, que al meu entendre, la dona catalana pot y deu treure del nou hoste que truca á les seves portes.

En el meu concepte, el mohiment que se anomena Feminisme es un acte altament humanitari en la dona rica, y una apremiant necessitat en la dona del poble. Enfondint en aquest darrer camp, deixant de banda els entussiasmes belicosos de les *sufragistes* y'ls ideals de les que aspiren á supremacies y igualtats que no m'hi proposat discutir ni tractar en aquestes ratlles, me ocuparé tan sols del feminisme que jo crech de verdadera

Digitized by Google

utilitat pera la dona, ab l'afany de que sia aquesta llevor la que arreli y prosperi á la nostra terra.

Vejam, donchs, quelcóm de lo que ha arribat fins á mí, y que en aquestos moments recordo, dels esplets que floreixen al extranger.

Pren el primer lloch el Concell Internacional de dones fundat y organisat á Wasington en 1888, del qual, l'any que's reuní á Paris, ne fou presidenta Lady Aberdeen, esposa del virrey d'Irlanda, y en el que hi figuren duqueses, marqueses, burgeses, artistes, comerciantes, botigueres, professores, institutrius y obreres, procedentes d'Anglaterra, Alemania, Fransa, Bélgica, etc.; y en el que's debaten ab gran altesa de mires y pasmosa sobrietat de paraules, totes les qüestions relatives á la dona, aixís de les intelectuals, com de les que pertanyen á les condicions del treball en les professions femenines, de la organisació del mateix, de les lleys protectores de la dona y de les criatures, de la instalació de Societats Económiques, Cooperatives, etc., etc.

Aixís mateix veyem á les dames angleses, sostenir escoles y cassinos encaminats á iguals orientacions; y en quin país, la comtesa de Warwick ha fundat en lo seu castell de Stutley una escola d'agricultura en la que les dones conreuhen flors, fabriquen formatges y mantegues, cuyden de les abelles,

crien gallines y milloren les especies d'animals y plantes. Seguint per aquesta corrent, trobem á Alemania escoles sostingudes per senyores, pera la ensenyansa de tota mena de serventes, en les que's donen cursos sobre la conservació y netedat de mobles; confecció y arreglo de robes y compra de comestibles, junt ab la manera més práctica de utilisarlos ab profit y economía; y per fí, la ensenyansa de guisar viandes que's venen al públich, constituhint un bon rendiment pera la Escola.

A Munich hi ha un Institut, ahont, á mes de la instrucció doméstica y de la de horticultura, jardinería y avicultura, se ensinistra á les deixeples en els cuydados que s'han de donar als malalts y á les criatures.

A Limborg hi ha una Escola de Comers pera la dóna, ahont á més de la comptabilitat, se l'hi ensenya el servey de botigues y l'arreglo dels aparadors; y á Fransa... á Fransa'l verb del feminisme ha creat obres de trascendental utilitat, aixís en el terreny intelectual, com en el de protecció y ajuda pera la dona que ha de viure del seu treball. Y això no s'ha fet sols en el centre, ja que hi ha provincies, com s'escau á la de Burdeus, que compten ab institucions tan hermoses com el *Patronat de l'Agulla Bordolesa*, compost de senyores que s'encarreguen de buscar treball y diners pera la Obra, facilitant a les asociades a preus reduhits els ele-

ments de primera necessitat pera la seva producció, com son fils, cotons, sedes, agulles, etc., etc.: haventhi una Junta que s'entera de les seves penalitats, que'ls indica ahont poden trobar feyna, que les aconsella, que contesta á les seves preguntes y que, pera'l seu esplay, organisa concerts y sessions de teatre y de cinematógraf.

En quant á París, les institucions son innombrables; sobressurtint: l'Associació Católica Internacional de les Obres pera la protecció de les noyes obreres; l'Acció Social de la dona; l'Unió Central Mutual de París, y les Cases de familia y'ls Restaurants pera dones soles.

Aixís ha sigut com, ajudada per aquestos elements, á París la dona ha invadit la cátedra, ja que, comensant per la ilustre madame Curie á la Sorbonne, ella ensenya á la Escola d'Alts Estudis, á la de Belles Arts, á la del Louvre, á la d'Arts y Oficis, al Museu d'Historia Natural y fins á la Facultat de Medicina.

¿Y á Espanya? ¿Y á Catalunya? ¿Y á Barcelona?

Oh hermosa y estimada ciutat meva! Tu, la capdevantera de la nació, de tot l'avens que jo conceptúo de suprema necessitat, de suprema justicia, com es el que atany á la dona obrera, á la dona iniquament esplotada ¿Qué has fet? ¿Qué tens? ¿Còm t'aparelles pera rebre á la nau del feminisme que, mal-

grat exorcismes y lamentacions, ja's balanceja sobre les aygues del teu port?

En el Concell Internacional de dones de Washington, es la esposa d'un virrey, son les duqueses y comteses les que están al seu enfront y les que instituhexen obres en benefici seu; es la rica Miss Mary Haydon la que al Nort-América ha organisat la fundació d'una gran colonia femenina, pera la que ha comprat un domini de 5,000 acres de superficie pera la formació d'un falansteri, ahont la dona treballa y en fruheix les ganancies; es la baronesa de Montenach la que ha creat á Fransa, la Associació Católica Internacional de obres pera la protecció de noyes; es la duquesa de Uzés y les principals dames de la aristocracia francesa les que á París organisen salons de venda ahont hi son exposats els treballs femenins, ab la fi de redimir á l'obrera del agiotatje de industrials sense conciencia; y es á Madrit, á aquest Madrit tantes voltes censurat, ahont segons nos esplicá l'eminent sociólech D. Ramón Albó en les planes de *La Veu de Catalunya*, baix la iniciativa y protecció de senyores de la noblesa, s'hi han fundat grans tallers pera afavorir el treball de la dona, y en els que'l passat any s'hi girá pel valor de més de quaranta mil pessetes!

¿Y á Barcelona?

A la nostra ciutat tenim la Escola de Institutrius que sosté la Societat Económica

d'Amichs del País; la Escola de Mestres costejada per particulars, y desde fa mitg any la magnífica Revista *Feminal* que ab gran erudició dirigeix la primera feminista que ha tingut Catalunya, la notable escriptora D.ª Carme Karr.

Això dins d'Espanya, en el terreny merament intelectual, ja es alguna cosa: però... ¿obres de defensa, de ajuda, de protecció pera la dona? ¡Ah! aquestes... aquestes es l'*obscurantisme*, el *retrocés*, la religió cristiana la que, sense medis, sense ambent, lluytant ab l'egoisme y la indiferencia, ha instituit á Barcelona la Escola pera la protecció de serventes, que dirigeixen les Monjes de María Inmaculada; es un sacerdot, l'eminent publicista y activíssim rector mossen J. Ildefons Gatell, el qui — dins el Montepío de Santa Madrona, també fundat pera les minyones de servey, pel gloriós bisbe Morgades — ha creat, sobre la base de la mutualitat, el trascendental «Institut de Amparo y protecció en favor de la dona que viu del seu treball», la primera obra de veritable protecció pera la obrera, que tením á la nostra ciutat; ja que, per una petitíssima retribució, les monjes franciscanes que están enfront de la Casa, faciliten a la trevalladora sense familia, dormitori, alimentació sana y abundant, obrador provehit de máquines pera cusir, taulell y eynes pera planxar, sala d'exposició pera vendre'ls seus

treballs, escola de lletres y de *corte,* saló pera la recreació dels dies festius, en el que s'hi organisen funcions de teatre, progeccions lluminoses, cinematógraf, etc.; y metge, medecines y cuydados en el cas de malaltía. ¡Oh prou es una obra hermosíssima y trascendental l'Institut fundat per mossen Gatell! Prou es un feminisme ben práctich, y prou sería de grans resultats si no's tingués de lluytar ab la falta de recursos y si les portes que s'obren pera unes quantes, puguessin obrirse pera totes les que ho necessiten!

Veus aquí les dues úniques obres de protecció pera la dona obrera que tenim a la nostra ciutat, sense que cap de les dues hagi sigut inspirada en la nova evolució que s'anomena feminisme; ja que á Barcelona les dames de la noblesa, les senyores de la rica burgesía, no han girat encara els ulls envers les infelisses noyes que, després de vuyt ó deu anys de costosos estudis, fets ab la dignísima ilusió de guanyarse honradament la subsistencia, lluyten desesperadament pera obtenir una mesquina mensualitat; no s'hi han fixat encara ab les apremiantes necessitats de les obreres de les fábriques y de les fadrines d'ofici; no l'han vista encara á la infelissa dona, que nuats els peus, corva la espatlla, fixsa la vista sobre una planxa d'acer, vertiginosament del matí al vespre, cus calsotets al inverosímil preu de *quinze céntims* de pesseta,

camises á *dotze,* enagus ab farbalans y entredós á *vinticinch;* y malgrat de, que ab tan irrisori preu, es precís que treballi sens descans, sense repós, deu ó onze hores diaries pera alcansar un jornal, que moltes voltes no arriva a una miserable pesseta, la infelissa, sens pensar el dany que, ab sa folla competencia, causa a ses germanes de treball, y a ella mateixa; s'esforsa encara pera afegir á la seva feyna un altre plech, un repunt més, un adorno nou, pera que la pessa resulti més vistosa; pera que l'industrial estigui content; pera que no arribi á ses orelles aquell esgarrifós «¡no hi ha feyna!» que l'aclapara, que l'esvera, perque li representa la perdua d'aquella pesseta que espera pera'l mos de pa ab que ha de mantenirse ella y á voltes els seus fills, y ab que ha de pagar el lloguer del maravellós invent de la máquina de cusir, que adhuch que li fa guanyar tan *esplendit* jornal, l'empeny á la tíssis y á la mort!....

Si, per miracle de Deu, fos possible que les noves corrents milloressin, en lo que de justicia li pertoca, les condicions del treball de la dona, les generacions vinentes s'esborronaríen del via-crucis que, en aquest calvari que s'anomena la lluyta per la vida, recorre á la resplandenta llum d'invents y de progressos, la esplotada obrera de la época actual.

. . . . . .

El Feminisme es aquí: en lloch d'articles y

excomunions que no han de lograr retrassarli la entrada ni de un sol día, siguem práctichs, siguem avansats, siguem cristians, estudiant conciensudament el profitós partit que's pot treure de la nova evolució, buscant la manera d'acabar ab l'agiotatge que's fa ab la producció de la dona; agiotatge, que sens dubte millora ría ab la formació de gremis y sindicats d'obreres; y patronats de senyores que se inspiressen ab lo que fá el de l'*Agulla Bordelesa* y'l de la *Unió Central Mutual* de París; com aixís mateix, ab la formació de obradors á la faysó dels establerts á Madrit y de salons de vendes com els que, ab tant bon éxit, funcionen á París.

Veus aquí les orientacions que caldría pendre. Ja que, ab tant entussiasme, tením els ulls posats al extranger pera adoptarne *sports*, modes y costums, ficsémloshi pera copiar els exemples que'ns donen de protecció á la explotada dona obrera. Fem que'l feminisme, sia á Catalunya la obra de la dona, per la dona; brotada d'amor, florida de progrés... . cristiá!

Octubre de 1907

OBRES DE LA MATEIXA AUTORA

PUBLICADES

	Pessetes
Poesíes Catalanes (agotada) .	2'50

NOVELES

La Montserrat (agotantse)	3'00
La familia Asparó (2.ª edició)	3'00
La fabricanta (decorada).	5'00
La Quiteria	2'00

FOLLETOS

Una orientació sobre'l problema dels captayres (agotat)	
El feminisme á Catalunya .	0'50

EN PREPARACIÓ

Del Mon (Quadros en prosa)
Mares (vers y prosa).

INSTITUT
D'ESTUDIS CATALANS
SECCIÓ DE CIENCIES
BIBLIOTECA

Núm. 28.147
Armari
Prestatge

Digitized by Google

Rambla Catalunya, 12
Barcelona

Digitized by Google

F 39-8°
431

Digitized by Google

Digitized by Google